

Pēc administratīvi teritoriālās reformas Cēsu novada pašvaldībai pilnībā vai daļēji pieder 12 kapitālsabiedrības, faktiskais ieguldījuma apmērs tajās uz 31.12.2022. sastādīja 20 295 158 eiro. Viena kapitālsabiedrība - "Jaunpiebalgas pašvaldības ambulānce" - ir likvidācijas procesā.

Pašvaldības kapitālsabiedrība ir tāda kapitālsabiedrība, kurā visas kapitāldaļas vai balsstiesīgās akcijas pieder vienai pašvaldībai. Simtprocentīgi

Cēsu novada pašvaldībai pieder kapitālsabiedrības: "Vinda", "Cēsu klīnika", "Cēsu tirgus", "Ungurmuiža", "Līgatnes komunālserviss", "Līgatnes Nami", "Rehabilitācijas centrs "Līgatne"", "Vidzemes koncertzāle".

Publiski privātā kapitālsabiedrība ir tāda, kurā visas kapitāla daļas vai balsstiesīgās akcijas pieder vairākām publiskām personām. SIA "Cēsu Olimpiskais centrs" pašvaldībai pieder 74,17%, pārējie - 25,83% ir Latvijas Olimpiskajai komitejai.

Atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums "ZAAO" pieder astoņām pašvaldībām, Cēsu novada pašvaldībai - 26,72%.

Privātā kapitālsabiedrība ir tāda, kurā kapitāla daļas vai akcijas pieder publiskai personai un citai personai. Akciju sabiedrībā "CATA" Cēsu novada pašvaldība ir lielākais akcionārs ar 54,06748%, bet šajā akciju sabiedrībā kā akcionāri ir arī privātas personas.

Nav atbilstošas prasībām un labajai praksei

Pašvaldību veiktās darbības, pārvērtējot vietvaras līdzdalību kapitālsabiedrībās pēc administratīvi teritoriālās reformas, neatbilst normatīvo aktu prasībām un labai praksei, secināts Valsts kontroles revīzijā "Vai jaunizveidotās pašvaldības izvērtējušas līdzdalību kapitālsabiedrībās normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un atbilstoši labai praksei?". Cēsu novada pašvaldība ir viena no astoņām, kuru darbību šajā revīzijā pārbaudījusi Valsts kontrole.

Revīzijā izvērtēti 16 kritēriji, pašvaldības no maksimālajiem 100 punktiem ieguva no 11 līdz 46 punktiem, kas, pēc Valsts kontroles vērtējuma, norāda uz būtiskiem trūkumiem gan līdzdalības kapitālsabiedrībās pamatotībā, gan kapitālsabiedrību pārvaldības organizēšanā.

Cēsu novads ieguva 33 punktus, četrām pašvaldībām mazāk, trijām - vairāk. Vismazāk punktu Preiļu novadam - 11, visvairāk Jēkabpils novadam - 46 punkti.

Uzsvērts, ka, saglabājot līdzdalību kapitālsabiedrībās, kas sniedz pakalpojumus, kas nav saistāmi ar pašvaldības funkciju izpildi, kā arī nespējot pamatot līdzdalības nepieciešamību kapitālsabiedrībās ar funkcijām saistītu pakalpojumu sniegšanai, pašvaldības rada šķēršļus privāto komersantu attīstībai pašvaldības administratīvajā teritorijā.

"LĪGATNES NAMI" UN "UNGURMUIŽA"

Par vispusīgas kapitālsabiedrības darbības vērtēšanas nepieciešamību liecina arī valsts revidentu aprēķinātie kapitālsabiedrību finansiālās darbības rezultāti, norādīts ziņojumā: "Vieni no galvenajiem kapitālsabiedrību saimniecisko darbību raksturojošajiem finanšu rādītājiem ir rentabilitāte un likviditāte. Rentabilitātes līmenis ļauj novērtēt uzņēmuma spēju saimnieciskās darbības procesā ģenerēt nepieciešamo peļņu un raksturo aktīvu un ieguldītā kapitāla izmanto-

šanas efektivitāti. Savukārt likviditātes rādītājs raksturo kapitālsabiedrības apgrozāmo līdzekļu pietiekamību visu uzņemto īstermiņa saistību vai vismaz daļas no tām segšanai.

Ziņojumā kā negatīvs piemērs vairākkārt minētas divas Cēsu novada pašvaldības kapitālsabiedrības: "Līgatnes nami" un "Ungurmuiža". Kā teikts, no 71 pašvaldību kapitālsabiedrības valstī laikā no 2019. līdz 2021. gadam 50 kapitālsabiedrībām rentabilitātes rādītājs bija zems jeb ar mīnus zīmi. Tā, piemēram, "Līgatnes nami" 2019. gadā tas bija mīnus 1,91 %, 2020. gadā mīnus 1,78 % un 2021. gadā mīnus 8,28 %, kas Valsts kontroles ieskatā liecina par iespējamām problēmām kapitālsabiedrības attīstībā, kuras nenovēršot, iespējama maksātnespēja.

Uz 2022.gada janvāri "Līgatnes nami" ieguldītais pamatkapitāls bija 2845 eiro, zaudējumi - 146 169 eiro, līdz ar to kapitālsabiedrības pašu kapitāla atlikums bija negatīvs (-143 324 eiro).

Savukārt 35 kapitālsabiedrībām

valstī likviditātes rādītājs bija zems, mazāks par 1. Tā, piemēram, "Ungurmuiža" likviditātes rādītājs 2019. gadā bija 0,43, 2020. gadā - 0,36 un 2021. gadā tikai 0,13, kas liecina par iespējamām grūtībām kapitālsabiedrībai segt savas īstermiņa saistības, ko nenovēršot, iespējama maksātnespēja.

"Ungurmuiža" ieguldītais pamatkapitāls bija 194 068 eiro, zaudējumi - 209 467 eiro, līdz ar to kapitālsabiedrības pašu kapitāla atlikums bija negatīvs (-15 399 eiro).

KONKURENCES IZVĒRTĒŠANA

Daļa ziņojuma veltīta pašvaldību dalībai kapitālsabiedrībās, kas nodrošina sabiedriskā transporta pakalpojumus (AS "CATA") un atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus ("ZAAO").

Revīzijā konstatēts, ka sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanā pašvaldību kompetence ir šaurāka, nekā to

saskatījušas Cēsu un Jēkabpils novada pašvaldības.

"Lai gan Cēsu novada dome lēmumu pamato ar likumā "Par pašvaldībām" minēto pašvaldību kompetenci organizēt sabiedriskā transporta pakalpojumus, tomēr saskaņā ar Sabiedriskā transporta pakalpojumu likumu vienīgi valsts pilsētu pašvaldībām šajā jomā ir paredzēta kompetence, kuras efektīvai izpildei līdz ar to iespējama līdzdalība kapitālsabiedrībā.

Attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver arī atkritumu savākšanu un pārvadāšanu, pašvaldību līdzdalības izvērtējumos trūkst informācijas par to, vai pieejami privāti uzņēmumi, kas spētu piedāvāt atkritumu savākšanas pakalpojumus konkrētajā atkritumu apsaimniekošanas reģionā. Nav arī norādīts, kas liedz konkrēto pakalpojumu iepirkt no privātiem tirgus dalībniekiem," teikts ziņojumā. □

Par Valsts kontroles (VK) ziņojumu, secinājumiem "Druva" jautāja Cēsu novada pašvaldības izpilddirektorei LĪGAI BUKOVSKAI.

- Kā pašvaldība vērtē ziņojumu?

- Ir norādes, kas noderēs, lai uzlabotu kapitālsabiedrību pārvaldi, bet ir tādas, kurām nepiekrītam, esam par to pauduši savu nostāju. Piemēram, attiecībā uz atsevišķu kapitālsabiedrību papildpakalpojumiem, kurus pašvaldība saskaņojusi ar Konkurences padomi, bet Valsts kontrole norāda uz pretējo. Joprojām uzskatām, ka "Vindas" papildpakalpojums par hidrodinamiskās mašīnas izmantošanu vai ūdensvada un kanalizācijas tīklu avārijas remontiem privātpersonām ir atbilstošs normatīvajiem aktiem. Tas nekropļo tirgu, tieši otrādi, atsevišķos gadījumos novērš tirgus nepilnības mūsu teritorijā, kā arī ļauj lietderīgi izmantot kapitālsabiedrības resursus.

- VK ziņojumā teikts, ka pašvaldības nepilnīgi veikušas kapitālsabiedrību darbības atbilstības Valsts pārvaldes iekārtas likumam izvērtējumu, kā rezultātā nav pārliecības par nepieciešamību pašvaldībām turpināt iesaistīties komercdarbībā.

- Izvērtējot pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās, jāsaņem atbilde no Konkurences padomes, nozares sabiedriskajām or-

Vienmēr var strādāt labāk

ganizācijām, tos esam saņēmuši, ņēmuši vērā ieteikumus. Esam uzdevuši kapitālsabiedrību valdēm katru gadu veikt tirgus izpēti un analīzi attiecībā uz to sniegtajiem papildpakalpojumiem. Ja tiek konstatēts, ka tirgus konkrētajā jomā spēj nodrošināt sabiedrības interešu īstenošanu, aicinām kapitālsabiedrības atturēties no šo pakalpojumu sniegšanas.

- Revīzijā secināts, ka pašvaldību spēju vispusīgi pārvērtēt līdzdalību kapitālsabiedrībās būtiski apgrūrina neefektīva kapitālsabiedrību pārvaldība. Kā vērtējat pašvaldības kapitālsabiedrību pārvaldību?

- Vienmēr var labāk, redzam, ka šajā kopējā izvērtējumā esam tieši pa vidu, un tas nav slikts rādītājs. Protams, tas liek pievērst lielāku uzmanību, turpināt darbu pilnveidot.

- Kā pašvaldība var ietekmēt kapitālsabiedrību darbību?

- Domei ir tiesības pieņemt lēmumu par kapitālsabiedrības reorganizāciju, likvidāciju. Kapitālsabiedrība katru gadu atskaitās par stratēģijas izpildi, kas ir sasniegts, kas nē. Ja galīgi neveicas, tiek sasaukta dalībnieku sapulce, kurā nosaka konkrētu rīcību, kā darbību sāktot, uzlabot. Ja nekas nemainās, dalībnieku sapulce var lemt par valdes atcelšanu. Protams, ja tam ir pamatojums.

- Ziņojumā vairākkārt figu-

rē SIA "Līgatnes nami" par zemo rentabilitātes rādītāju, un SIA "Ungurmuiža" par zemo likviditātes rādītāju.

- Izvērtējums par pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībās jāveic ne retāk kā reizi piecos gados. SIA "Ungurmuiža" izvērtējumu veikusi vēl Pārgaujas novada pašvaldība 2020.gadā, tas ir spēkā esošs.

"Līgatnes namu" izvērtējumu veiks, tur darbu sācis jauns valdes loceklis, kurš strādā aktīvi, gatavo siltināšanas projektus septiņām mājām. Mēs saprotam, ka tur bija problēmas, Cēsu novads ir saistību pārņēmēji, un tās problēmas atnākušas pie mums.

- Vairāk šī joma - namu apsaimniekošana - būtu tā, ko vajadzētu nodot privātajam biznesam, tas nebūtu jādara pašvaldībai?

- Tā varētu notikt, bet patlaban nav jūtama privātā sektora interese, nav, kas šo sabiedrību gribētu pārņemt ar visu negatīvo bilanci.

- Pēdējā domes sēdē izskanēja ziņa par iespējamo "Līgatnes komunālservisa" reorganizāciju.

- Šī kapitālsabiedrība veic trīs funkcijas: gādā Līgatnē par ūdensapgādi, siltumapgādi un teritoriju apsaimniekošanu. Kā ziņāms, domē pieņemts lēmums, ka pašvaldības kapitālsabiedrība "Vinda" nākotnē pārņems ūdens apgādes un kanalizācijas pakalpojumu sniegšanu visā novadā,

Līgatnē "Vinda" sāks darboties no 1.oktobra. Teritorijas apsaimniekošanas darbus pārņem Līgatnes apvienības pārvalde, paliek tikai siltumapgāde.

Ja skatāmies uz visu novadu kopumā, mums nav vienota siltuma nodrošināšana, un šobrīd tiek izvērtēts, kas būtu optimālais modelis. Viens no variantiem, ka funkcija - siltuma sniegšana visā Cēsu novadā - tiek organizēta uz "Līgatnes komunālserviss" bāzes, visticamāk, mainot nosaukumu. Protams, tas ir laika jautājums, lai visu pārņemtu, jo novadā ir vairāk nekā 60 katlumāju, to stāvoklis ir dažāds, bet ir jāiet uz vienotu siltumapgādes struktūru.

- Apkures sezonā pašvaldībā bieži tika runāts par Līgatni, kur no nepareizi aprēķinātiem tarifiem "Līgatnes komunālservisam" radās zaudējumi. Tos sedza pašvaldība?

- Nē. Tarifu aprēķinu pirms iepriekšējās apkures sezonas veica kapitālsabiedrība, mēs uzticējāmies, bet atklājās, ka pieļauta kļūda, jo tarifs tika aprēķināts, kā kurināmo izmantojot šķeldu, bet pēdējā brīdī tas tika nomainīts uz dziļdegvielu. Veicot pārrēķinus, starpība tika iekļauta jaunajā tarifā, bet, ņemot vērā, ka valstī darbojās kompensēšanas mehānisms, iedzīvotāji no tā necieta.

Šobrīd notiek darbs pie jaunās apkures sezonas tarifu aprēķiniem, un šī brīža cenas rāda, ka Līgatnē atkal atgriezīsies pie

gāzes.

- Bet zaudējumi "Ungurmuižā"?

- Te laikam pareizāk runāt nevis par zaudējumiem, bet par papildu ieguldījumiem kultūrvēsturiskā pieminekļa uzturēšanā. Šīs izmaksas ļoti lielas, pašvaldība iegulda naudu ēku uzturēšanā, nepieciešamajos ikdienas darbos, vajadzībās, ar bilešu ieņēmumiem to nevar segt. Nevar jau arī paaugstināt pakalpojumu maksu, tad tā vairs nebūtu konkurētspējīga.

Tas ir mūsu lepnums, ka mums šo kultūrvēsturiski nozīmīgo muižu ir ļoti daudz, un tajā pašā laikā tas uzliek atbildību, jo to uzturēšana prasa lielus ieguldījumus. Domājam, kādi būtu labākie risinājumi. □

Lappusi sagatavojis JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".